



## **DARSDAN TASHQARI MASHG'ULOTLAR ORQALI O'QUVCHILARDA IMLO VA PUNKTUATSIYA BO'YICHA KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH.**

**Otamurodova Gulasal Nozil qizi**

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti  
Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi  
gulasalotamurodova@gmail.com.  
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17340585>

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada o'quvchilarda imlo va punktuatsiya qoidalarini chuqur o'zlashtirish, ularning yozma nutqini takomillashtirish hamda savodxonlik darajasini oshirishda darsdan tashqari mashg'ulotlarning o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning imlo xatolarini aniqlash, ularni bartaraf etishning innovatsion usullari, ijodiy yondashuv va mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda to'garaklar, musobaqalar, o'yinlar va tanlovlarning samarasi yoritilgan. Maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalarni darsdan tashqari faoliyatga qo'llash orqali o'quvchilarda nutq madaniyatini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil etiladi.

**Kalit so'zlar:** imlo, punktuatsiya, darsdan tashqari mashg'ulot, yozma nutq, savodxonlik, to'garak, o'quvchi faoliyati, pedagogik texnologiya.

**Аннотация:** В данной статье анализируется роль внеклассных занятий в формировании у учащихся навыков орфографии и пунктуации, совершенствовании письменной речи и повышении уровня грамотности. Рассматриваются инновационные методы устранения орфографических ошибок, развитие творческого подхода и самостоятельности через кружки, конкурсы и языковые игры. В работе показаны теоретические и практические аспекты применения современных педагогических технологий во внеклассной деятельности для развития речевой культуры учащихся.

**Ключевые слова:** орфография, пунктуация, внеклассные занятия, письменная речь, грамотность, кружок, учебная активность, педагогическая технология.

**Annotation:** This article analyzes the role of extracurricular activities in developing students' spelling and punctuation skills, improving their written language, and increasing literacy levels. It discusses innovative methods for correcting spelling mistakes, fostering creativity and independent learning through clubs, contests, and linguistic games. The paper highlights theoretical and practical aspects of applying modern pedagogical technologies in extracurricular settings to develop students' speech culture.

**Keywords:** spelling, punctuation, extracurricular activities, written speech, literacy, club work, student activity, pedagogical technology.

### **Asosiy qism**

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning savodxonlik darajasi, to'g'ri yozuv va nutq madaniyatini shakllantirish masalalari eng muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ona tili ta'limining asosiy maqsadi o'quvchilarda tilga hurmat, fikrni aniq, izchil va to'g'ri ifodalash, yozma va og'zaki nutqda imlo hamda punktuatsiya qoidalariga rioya qilish malakasini hosil qilishdir. Bu jarayon faqat dars bilan chegaralanib qolmasligi lozim.<sup>1</sup> Aynan darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarni qiziqtirish, ularning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va amaliy qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

1. Imlo va punktuatsiya o'quvchining umumiy savodxonlik darajasini belgilovchi mezonlardan biridir. O'quvchilar yozma nutqda tinish belgilari, so'zlarning to'g'ri yozilishi,

grammatik bog'lanishlarni to'g'ri qo'llash orqali o'z fikrlarini aniq ifodalay olishadi. Dars jarayonida o'qituvchi nazariy bilimlarni beradi, ammo bu bilimlar mustahkamlansa, amaliy mashqlar orqali ko'nikmaga aylanadi.

Shu sababli darsdan tashqari mashg'ulotlar — imlo to'garaklari, "Savodli yozuvchi" tanlovlari, "Ona tili bilimdoni" o'yinlari, insholar musobaqalari va viktorinalar o'quvchilarni til qoidalariga chuqurroq qiziqtiradi.

Bunday mashg'ulotlar nafaqat o'quvchilar bilimini mustahkamlash, balki ularning ijtimoiy faolligini oshirish, jamoada ishlash madaniyatini rivojlantirish, mas'uliyatni his qilishga o'rgatadi. Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilar erkin fikrlaydi, o'zaro bahs-munozara qiladi, ijodiy topshiriqlarni bajarish orqali o'z qobiliyatlarini namoyon etadi.

Shuningdek, o'quvchilarning imlo va punktuatsiya bo'yicha xatolarini aniqlashda o'qituvchi individual yondashuvni qo'llashi zarur. Har bir o'quvchining xatolari tahlil qilinib, ular uchun mos mashqlar ishlab chiqiladi. Masalan, tinish belgilari bo'yicha o'yinli mashqlar: "Vergulni top", "Tinish belgisi yo'qolgan gapni tikla", "To'g'ri joylashtir" kabi topshiriqlar o'quvchilarda punktuatsion tafakkurni rivojlantiradi.

Imlo qoidalarini mustahkamlashda esa "So'zni to'g'ri yoz", "Talaffuzdan yozuvga", "Imlo labirinti" kabi mashg'ulotlar juda samarali. O'quvchilar darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'z yozma xatolarini mustaqil tahlil qilish, ularni tuzatish va to'g'ri yozish malakasini shakllantiradi.<sup>2</sup>

Shuningdek, darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi. Chunki ular raqobat muhitida, o'yin shaklida bilim oladi. Bunday jarayonda har bir o'quvchi o'zini sinovdan o'tkazadi, o'z salohiyatini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, AKT vositalaridan foydalanish darsdan tashqari mashg'ulotlarning samaradorligini yanada oshiradi. Masalan, interaktiv platformalarda testlar, onlayn diktantlar, punktuatsion mashqlarni bajarish o'quvchilar uchun qiziqarli bo'ladi. Shuningdek, mobil ilovalar orqali imlo mashqlari, audio diktantlar va virtual o'yinlar tashkil etilishi o'quvchilarning mustaqil ishlashini rag'batlantiradi.

Imlo va punktuatsiyani o'rgatishda milliy qadriyatlarga asoslangan materiallardan foydalanish ham muhim. Masalan, xalq maqollari, hikmatli so'zlar, adiblar asarlaridan parchalar orqali o'quvchilar nafaqat to'g'ri yozuv, balki ma'naviy bilimni ham egallaydi.<sup>3</sup>

Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarni ijodiy yozishga o'rgatadi. Insho yozish, hikoya tuzish, matn tahrirlash, maqola yozish kabi topshiriqlar orqali o'quvchilar nutqni tahlil qilishni, grammatik aniqlikka e'tibor berishni o'rganadi. Bu jarayonda o'qituvchi yo'l-yo'riq beruvchi, yordamchi va motivator rolini bajaradi.

O'qituvchining tashkilotchilik qobiliyati, metodik yondashuvi, darsdan tashqari ishlarni rejalashtirishdagi ijodkorligi bu jarayonning samaradorligini belgilaydi. Har bir mashg'ulot o'quvchi yoshiga, saviyasiga mos bo'lishi, ularni mustaqil fikrlashga undashi lozim.<sup>4</sup>

Xulosa qilib aytganda, imlo va punktuatsiyani o'rgatish faqat dars bilan chegaralanib qolmasligi kerak. Darsdan tashqari mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda imloviy savodxonlik, punktuatsion tafakkur, tahliliy yondashuv va yozma nutq madaniyati shakllanadi. Shu yo'l bilan o'quvchilar nafaqat tildan, balki fikr ifodasidan ham yuqori natijalarga erishadilar.

**Xulosa.**Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning imlo va punktuatsiya bo'yicha ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ular orqali o'quvchilar mustaqil



ishlashni, o'z xatolarini tahlil qilishni, ijodiy fikrlashni va to'g'ri yozishni o'rganadilar. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning tilga bo'lgan muhabbatini kuchaytiradi, ularning yozma va og'zaki nutqini boyitadi, shaxsiy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Shu bois o'qituvchilar darsdan tashqari mashg'ulotlarni tizimli ravishda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishlari zarur.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Abdullayeva, G. Ona tili ta'limida zamonaviy metodlar. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Azizova, M. Til va nutq madaniyati. – Toshkent: Fan, 2019.
3. G'ulomova, N. Boshlang'ich sinflarda imlo mashg'ulotlari. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2020.
4. Jo'raeva, D. Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar. – Toshkent: Ilm ziyo, 2022.
5. Karimova, R. O'quvchilarda yozma nutqni rivojlantirish usullari. – Farg'ona: FDU nashriyoti, 2021.
6. Mamarasulov, A. Til o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
7. Qodirova, L. Ona tili darslarida savodxonlikni oshirish yo'llari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2023.